

Távol — kelet

r
u
b
i
h
t
o
s
r
i
z
s
p
e
r
o
o

Ej-ej-ej!
Húzzuk a szekeret —
Kanton felett sötét az ég,
Fekete reggelek.

Ej-ej-ej!
Húzzuk a szekeret —
Kanton megett véres a tó,
Halottak fekszenek.

Ej-ej-ej!
Kezünkön vasgolyó —
Sárga folyó tüze suvadt,
Véres a csobolyó.

Ej-ej-ej!
Fejünkön tiszt urak,
Japán urak, gépfegyverek,
Húszezer halottak.

Ej-ej-ej!
Rajtunk már ruha sincs,
Se tea, se rizs. Térdünk regyó,
Csörömpöl a bilincs.

Ej-ej-ej!
Állítsd a szekeret!
Kanton felett reped az ég,
Rínak a gyerekek.

Ej-ej-ej!
Állítsd a szekeret!
Kanton megett új seregek!
Rubintos rizs pereg.

Ej-haj-hó!
Reped a vasgolyó,
Sárga folyó medre kigyulladt,
Lángol a csobolyó!

Ej-haj-hó!
Reped a vasgolyó,
Sárga folyó méhe menydörög:
Előre négyszázhatz millió!

MIAN SZAN

Jelentés

Idestova még éve már, hogy a békés újságolvasó reggeli kávéjához ellentmondó hadijelentéseket szolgálnak fel. A legújabb keletű hadijelentések néhánytizezer kilométer távolságról érkeznek hozzánk — a kínai hadszíntérről, ahol a fegyver és municiógyárosok örömeire teljes erővel dörögnek az ágyúk, kattognak a gépfegyverek és a bombavetőrepülőgépek pusztítják a békés lakosságot. A négyszázhuszmilliót számláló, ősrégi kultúrájú kínai népet akarja rabigába fogni a hódító japán lojogó, melyen a vörös nap sugaraival olyan, mint egy kerek seb, amelyből minden oldalról patakzik a vér, — a kínai és japán nép árthatlanul kiöntött vére. Az olajfaág helyett esernyővel szálló békegalambok „békét szolgáló” röpködései nevetségesnek és hiábavalónak tünnek mindaddig, amíg Spanyolország és Kína elcsigázott népét háboríthatatlanul öldöshetik a lelkiismeretlen hódítók zsoldosai.

A Távolkelet nyersanyaga mérhetetlen gazdagságával, több százmilliónyi szervezetlen és védtelen dolgozó népeivel a telhetetlen világtőke szabad zsákmányává vált. Itt mutatkoznak meg legvilágosabban a világháború utáni győztes hatalmak közötti érdekellentétek.

Mar közvetlen a háború után megindult a világhatalomra törekvő nagy államok közötti harc a világ — azaz a piacok és a nyersanyagferrások felosztásáért. A hódító tőke hatalmas étvágyának első áldozata természetesen Keletázsia volt. Kimeríthetetlen piacaival az ellentétek kirobbanási színterévé vált. A Kínában megindult rablóhadjárat, az imperialista elnyomás és kizsákmányolás viszont szükségszerűen kiváltotta a kínai népek szabadságharcát. A felébredt kínai népek szoros összefogása és együttműködése az északi szomszéd már szabad népeivel — amelyek már kivívott szabadságukat védik — a Távolkeleten dúló háború jelentőségét még fokozza. Nem csoda tehát, ha a világalalom után vágyók itt vicsorítják legmérgesebben fogaikat. Ezért lett a Távolkelet a különböző háborúk, összetűzések és kalandok legveszélyesebb gyújtópontja.

Mindezt az 1929-es világgazdasági válság még csak fokozta. Szembetűnnek a világalomratörés ismertető jelei: a kartelek és trösztök egyeduralma, a fokozott tőkekivétel, harc a piacok újbóli felosztásáért, az első szakasz: harc a Csendes Óceán uralmáért. A csendes oceáni probléma középpontjában pedig Kína áll. Nem lehetetlen, hogy a Kínában dúló harc megoldása a világ egyik igen fontos problémáját is megoldja, mert Kínában található a legnagyobb kizsákmányolási lehetőség, de egyúttal az a szabadságmozgalom is, amely a gyarmati kizsákmányolás egész rendszerét elsöpréssel veszélyezteti.

Az egyes hatalmak között a harc Kínáért már régóta tart. A legnagyobb érdekeltiségei Angliának vannak, amely 1.189 millió dollárt fektetett be Kínában. Utána következik Japán 1.136, az Egyesült Államok 196, Franciaország 192, Belgium 89, Németország 87, Olaszország 46, Hollandia 28 millió dollár befektetéssel.

Japán terjeszkedése legjobban a „hidegvérű” angol tőke idegeit rongálja, mert őt éri ezáltal a legnagyobb veszteség. Mindezek ellenére Anglia eddig mégis támogatta Japán terjeszkedési törekvéseit, mert egyrészt szeretné Japánt egy szovjetellenes háborúba beugratni, másrészt Japánra támaszkodik az Egyesült Államok ellen folytatott egyelőre gaz-

dasági háborúban. Ez a harc Anglia és Amerika között Kínában, Dél-amerikában és Kanadában, sőt az utóbbi időben Ausztráliában és Indiában is dúl. Anglia már rég megszerzett pozícióival védekező álláspontot helyezkedik a világháború alatt és azóta egyre hatalmasodó fiatal amerikai tőke ellen, amely óriási termelése számára új piacokat keres. Amerika későn érkezett Kínába és ezért az u. n. „nyitott kapu”, azaz szabad kereskedelem híve. Kínai tranzakcióit nagyrészt Japán bankokon keresztül bonyolítja le. Japánban igen nagy tőke befektetései vannak és Japánnal való kereskedelme sokkal élénkebb, mint Kínával. Amerika ingadozó magatartása Kínában ezzel magyarázható. Japán agresszív magatartása a Csendes Óceánon az U.S.A.-t erősen nyugtalanítja. Új fegyverkezési- és hadikiadásai, a csendesóceáni flottájának erősítése és a Fülöp szigeteken levő flottabázisának kiépítése nyilatkoztatják politikájának irányvonalát és készülődését a végső összecsapásra, Japán elleni védekezésében szüksége van Oroszország hallgatóságos támogatására és ez a nyitja az újabban észlelhető orosz—amerikai közeledésnek.

Mint európai kollegái, rablóhadjáratát Japán is túlnépesedéseivel (évi szaporulata 800.000 ember) magyarázza, valamint a japán nép történelmi hivatottságával, hogy az ázsiai népek vezetője legyen és azáltal az állításával, hogy Kína nem képes saját országát önállóan kormányozni és a Japánt fenyegető forradalmi mozgalomnak gátat kell vetni. Valójában itt is, épp úgy, mint Európában a bomlásnak indult tőkésrendszer a háború igazi előidézője, célja pedig a túl szűk hazai piac kiélesítése és új piacok meghódítása.

A japán gazdasági élet fejlődése aránylag túl gyorsan ment végbe. Amiközben a nyugati államoknak évszázadokra, ahhoz Japánnak néhány évtizedre volt csak szüksége. Közben megoldatlanul maradtak a legfontosabb agrárkérdések. A japán parasztlak fele idegen földet művel és a földbirtokosok három negyedét kitevő szegényparasztlaknak a föld nemegész egy negyede jut csak. Ugyanakkor a 3 százaléknyi gazdag parasztlak a megművelhető föld több mint egy harmada. A paraszt tehát földhiányban szenved és a hivatalos kimutatás szerint több adót fizet mint amennyi a jövedelme. Ugyanez a jelentés nyíltan beismeri, hogy a japán paraszt számára a rizs — a nép legfőbb tápláléka — elérhetetlen fényűzés. Gyökerekkel, fűvel és fakéreggel enyhíti éhségét. Fogyasztóképesége igen csekély. Nem jobb a helyzete a fiatal és államilag dédelgetett nagyváros — 70.000 gyár — munkásainak sem. E gyárak nagyrésztben — hivatalos kimutatás szerint — a munkaidő a napi 11—12 órát is meghaladja. A munkások majdnem felének — 48% — havonta csak két szabadnapja van. A japán munkás fizetése az amerikai munkás fizetésének csak egy tizedrészét teszi ki. A munkásbiztosító és egyéb munkásvédelmi intézmények itt ismeretlenek, aminek következtében Japán vezető üzemi halesetek és a tüdővészben való megbetegedés és halálozás terén a leírhatatlan nyomor következtében a japán családok tömegesen adják el leányaikat a nyilvános házaknak. A legfontosabb élelmiszereket kivéve Japán minden árucikkben behozatalra szorul, ami az életét rendkívül megdrágítja.

Hogy a túlfűtött katlan szét ne robbanjon, Japán biztonsági szelepeknek kínai terjeszkedését használja fel. Már 1894-ben háborút idéz elő Kínával és megkaparintja Formosa szigetét, Koreát és Délmandzsúriát, amelyről a nagyhatalmak tiltakozása miatt kénytelen volt átmenetileg

lemondani az orosz—japán háborúig (1904—1905). Délmandzsuriával együtt Japán megkapta az oroszok által kiépített Dajren—Csangcsun vasútvonalat, melyet a mai Délmandzsuriai Vasutak néven ismer- vasúti-bánya-ipari koncerné fejlesztett ki. Japán hamar belátta a vasúti hálózat — az imperialista polip e csápjainak — nagy jelentőségét és egymásután építette ki stratégiai jelentőségű vasutait Mandzsuriában és Kínában. Japán és a cári Oroszország között az 1904—5-ös háború után is folytatódott a vasútépítés leple alatt dúló küzdelem, amelynek a cári Oroszország eltűnése vetett véget, mert az új Oroszország konzervens nékpolitikája ezt a harcot el akarja kerülni. A mai Oroszországnak nem lévén támadó szándéka, el is adta Mandzsuriában lévő vasútvonalait a japán befolyás alatt álló „szabad Mandzsuriának“.

Mandzsuria óriási, ritkán lakott ország, hatalmas erdőségekkel, gazdag bányákkal, termékeny szántóföldekkel. Böven van szene, vas- reze és aranya. Erdei nagyobb területet foglalnak el mint egész Jugosz- lávia, szőjabartermelése a világ-termelés két harmadrészét teszi ki. Nem csoda tehát, ha Japán világháború utáni kalandjainak első álló- mása Mandzsuria volt. Itt gyökeret verni nagy előnyt és hátvédet biz- tosít a többi versenytárrsal (Amerika, Anglia) szemben. Mielőtt Japán Mandzsuriát formálisan is meghódította, ténylegesen gazdaságilag már teljesen befészkelte magát e nyolc család: Micui, Aszano, Micibisi, Szu- mitomo, Sibuszava, Iaszuda, Okura és Szuzuki. Ezek a japán bankbeté- tek 30 százaléka és a japán részvénytársaságok tőkéjének 75 százaléka felett rendelkeznek. A kínai tábormokok megvesztegethetősége elősegít- tette Mandzsuria katonai meghódítását és 1932 március 1-én Japán ki- kiáltotta a „szabad mandzsuriai államot“.

Mandzsuria meghódítása Japán nagy étvágyát nem csökkentette és a régi bevált fogásokat alkalmazva, kiprovokálta a már 18 hónapja tartó háborút Kínával. Sikeres előtörését annak is köszönheti, hogy a kínai nemesség, félt a nép már erős szabadságmozgalmától és inkább a japán rabságot vállalta. A kínai munkások és parasztok azonban foly- tatták a harcot az idegen és hazai cinyomók ellen és guerilla csapata- ik érzékeny károkat okoztak a betolakodott hódítóknak. 1925-ben Sang- haiban, 1927-ben Kantonban küzdőit szabadságáért a kínai nép. Felke- léseit kíméletlenül vérbefojtották, de mindezek ellenére tovább küzdött és szabadságmozgalma Délkína több tartományában népköztársaságok megalakításával járt. Ezt a szabadságmozgalmat őszintén támogatja a becsületes kispolgári és intellektuel réteg is.

Japán a 18 hónap alatt óriási terület foglalt el, de eredményei csak látszólagosak, mert az elfoglalt területek nagyobbik részében nem is az- ar. Látszólagos katonai sikereit tehnikai fölénységnek, nagyszámú bom- bázó repülőgépeinek és elsősorban az európai és amerikai flottával is- vetelkedő haditengerészetének köszönheti. Kínának hadihajói egyáltalán nem voltak, légiflottája pedig minimális. Mindezek ellenére az utolsó hónapokban Japán mind mehezebben halad előre, előre nem látott, bor- szasztó emberáldozatok árán (eddigi vesztesége: 700.000 ember) és több- ször súlyos vereséget szenvedett (a legnagyobb Tájercsuangnál). A há- ború a japán számítások ellenére nagyon elhúzódott és még korántsem ért véget, sőt nincs is rá kilátás, hogy hamarosan befejeződjék. Ez Ja- pán gazdaságilag és pénzügyileg teljesen a tönk szélére juttatja, növeli belső ellentéteit, katonailag kimeríti és nemcsak hogy kilátástalanná

teszi Kína és esetleg Oroszország elleni támadó háborúit hanem veszélyeztetni egész gyarmati és hazai kizsákmányolási rendszerét.

A kínai nép hősiességét minden bizonnyal meg fogják hozni még áhitott felszabadulását és ki fogja verni otthonából a betolakodott rablókát.

KOVÁCS MÁRTON

Ki hogyan látja . . .

A világlapok nagy része, ezek között a „Paris Soir“ — ahonnan az alábbiakat vettük — közölte Misitaka Hiramoto japán repülőtszít leírását Nanking bombázásáról és ezzel párhuzamosan az idej Inobel-díj nyertes amerikai író Pearl Back, aki egyébként Kína alapos ismerője, válaszát.

HIRAMOTO:

Pirkad. A parancs rövid volt: „Leszállás nélkül átrepülni a tengeret és bombázni Nankingot!”

Pillantnyi remegés futott át rajtunk.

Körüljártam és megnéztem embereimeit „Kész” hallatszott minden oldalról és a következő pillanatban már repült is a parancs: „Előre!”

Ismét embereimhez fordultam, pár szükséges magyarázatot adva, hogy az indulást néhány pillanattal elhalaszthassam, majd érces hangon kérdeztem a parancsnoktól: „Jorosi?” (minden rendben) és rögtön jön a válasz: „Kakan!” (induljatok!)

Az új láthatárok elé szállva, reményeinket és álmainkat vittük magunkkal hatalmas repülésben az ég felé.

Az ég szomorú volt, sötét felhőkkel tele. Majdnem semmit sem láthattunk. Annyit tudtunk, hogy Sanghaj uragannal vár minket. Egyenesen a viharba mentünk. De lökünkben oly erős volt a győzni akarás, hogy az akadályokat nem is vettük figyelembe. Előző nap augusztus 14-én kínaiak bombázták Sanghaj polgári lakosságát — kínaiakat, japánokat és európaiakat.

A Nanking-road, a leglakottabb sanghaji utcák egyike, szétdarabolt testekkel és jalkiáltásokkal volt tele . . . Mint a szárazföldi

hadsereg, a kínai repülő hadtest is banditákból alakult és türelmetlenül vártuk, hogy ezeket a kínai kutyákat, akik szülőföldjükre szórják a halált, irgalom nélkül észre térítsük.

A viharos ég alatt Sanghaj képe bontakozik ki. Ugyaneben a pillanatban egy tó körvonalait látjuk. A szürke és háborgó Taikát.

Valamennyien háromszáz méternyire ereszkedünk alá.

Hirtelen, a köd mögül, mintha láthatatlan tóból jönnének, öt kínai vadászgép bukkan elő és megkísérlik, hogy minket megtámadjanak. A motorok zugása összekeveredik gépeink szárnyainak recsegésével. Villámgyorsan két ellenséges gépet terítünk le. Egy felhőhasadékon át világosan látam, hogy az egyik égő gép a tóba zuhan, a másik pedig a szomszédos szántóba furódik. Ez volt életem első légi harca. Ezután Nanking felé folytattuk utunkat. Mielőtt még a város fölé értünk volna, észrevettek minket. A légelhárító ütegek lövései fogadnak.

Az ágyuk süketítő dörgése ellenére a város úgy tűnt föl, mintha mély álomba merülve aludna a sötét felhőtakaró alatt. Nagyoya lassan röpültünk. Pontosan kellett bombáznunk. Tudtuk, hogy az alacsony rövelléssel sokat kockáztatunk és sajnáltam, hogy nem vagyunk olyan nyugodtak, mint azok az ópiumszívó, kínai tolvajok.

akik saját testvéreiket öldösik pusztá gyilkolási vágyból. Ennél egyszerűbben is tudtuk volna Nankingot bombázni. A felhők mögé bújva, de minden bombánk előre megállapított terv szerinti helyre kellett, hogy essen. A bombák drágák és a mi népünk Japánban keservesen fizeti a nehéz adókat. A lövedéket cél nélkül ledobálni, annyit jelentene, mint a nemzetre újabb súlyos terheket rakni. A parancsot pontosan kellett végrehajtanunk s a célunk a számunkra veszélyes, hadászati jelentőségű pontok bombázása volt.

Alacsonyra ereszkedve, láttuk, amint a menedékhelyekre siető férfiak, asszonyok és gyermekek óriási csoportjai nem érve el oda holtan esnek össze a nekünk szánt és céljukat, tévesztetve, rájuk vissza hulló gránátok robbanásaitól. Amikor a kijelölt helyek fölött voltunk, megkezdtük a támadást. Bombánk oly biztosan és szabályosan hullottak, mint mikor egy csapat galamb száll a dűcába.

Ezután, a jól végzett munka után, meglegedetten Kukong, a városhoz közel eső repülőter fölé mentünk. Itt ugyanolyan sikeresen dolgoztunk, mint előbb. Miután küldetésünket elvégeztük, egyetlen kívánságunk volt: minél előbb hazatérni.

Meglehetősen sebességgel haladtunk és míg a támadás színhelyéről távoztunk, a felhők közül öt ellenes gép tűnt elő. Nem haboztunk. Kettőt lelőttünk, a másik három olmenekült.

De a mi négyes számú gépünk-nél valami nem volt rendben. Látzott, hogy a motorok fölmondják a szolgálatot. Ismét fölbukkamt három kínai gép és a mi négyes számú gépünket adázul löni kezdték, míg az lángbaborulva lezuhant.

A minket Nankingig kísérő vihar most is velünk maradt. De hamarosan föltűnt a mi repülőterünk — az annyira kívánt menedékhely — ahol bajtársaink leírhatatlan lelkesedéssel fogadtak. Néhány perccel később átvizsgáltam a

gépemet és negyvermyolc lyukat találtam. Részben a szárnyakon, részben a törzsön.

Ezekért négy nappal később, 19-én bosszultuk meg magunkat. Az idő megjavult s célunk az volt, hogy a tengert átrepülve Nankingot este érjük el. Ez akadály nélkül megtörtént.

Mint először is, néhányszor körülrepültük a várost, hogy a támadási pontokat minél jobban kiszemeljük. Az ellenség légharító útegei a hegyekbe épített állásai-ikból eszeveszetten tüzeltek.

Mintha csudás tűzijáték világitotta volna be a sötét éjszakát. Gyönyörű volt. Soha még ünnepe-lyt nem láttam szebbnek, mint ezt a hatalmas ütközeti vihart a fölgyújtott város fölött. A sok fényes és tarka, robbanó és gyilkoló lövedék szállt és kigyózott a levegőben.

Valamivel nyolc óra után a hadügyminisztérium fölé igyekez- tünk és itt kb. tíz bombát dobtunk le. Azután teljes rendben a vezér- kar fölött megismételtük ugyanazt a műveletet. Az eredmény tökéle- tes volt és nekem meglegedést okoz elmondanom, hogy tiszta munkát végeztünk.

Csang Kaj Sekre gondoltam és elképzeltem mennyire szidhat ben- rünket és milyen arcot vágott lát- ván az ilyen nagy bátorságot s ekkora ügyességet. Miután fölada- tunkat így sikeresen megoldottuk, nyugodt lélekkel fekhettünk le. hgy az igazak álmát aludjuk, há- lát adva az cgek urának, aki min- ket választott ki e gyönyörű győ- zelem kivívására.

Peri Back:

Misitaka Hiramato Nanking el- lemi támadását csupán kis látoga- tásnak nevezi és ezt csak egy csöppnyi remegést érezve kedélye- sen fejezi be.

Vihar volt, meséli, de nekik si- került azt leküzdeniök, hogy a kí- naiakon megbosszulhassák maguk azért, mert azok egymást ölik. Öt ellenséges repülőgépet jelent meg, mondja a dús képzelettel megál- dott Hiramato és nekik villám- gyorsan sikerült őket legyőzniök.

— Ismét „megremegett” kissé, amikor egy gép a vízbe zuhant, a másik meg lángba borulva a földbe fűrődött. De mindez nem volt kéjtudásnak szánt valami. A japánok tudják, hogy minden bombára drága és mindegyik a lehető legnagyobb pusztítást kell, hogy végezze. Emellett a hadi becsületnek sem szabad a polgári lakosságot lövöldözve csorbát szenvednie.

A kis, nankingi látogatás „kedélyes” volt. A japánok olyan alacsonyán szálltak, hogy láthatták a fedezéket kereső, rohanó ember-tömeget és nem a japán bombák ölték meg őket. — ő nem — hanem a saját tűzérőségük, mert a golyók a levegőből visszaestek a földre. Ugyanakkor a japán lövedékek oly pontosan hullottak, mint a fészükbe siető galambok. Az elvégzett munkával megelégedetten, Isten segítségével Hiromatoók hazatértek.

A második, kis látogatásocska nagyjából ugyanolyan volt, mint az első, csak valamivel több költői megjegyzéssel.

Az éjjeli bombázás nagyon szép látványosság — gondolja ő — és a különböző színelő lángoló bombák fénypompája szemgyönyörködtető valami. Felhőkről, tavakról, természet-i szépségekről, — mi több — mély és boldog, álom nélküli pihenésről beszél, ami mind, csak jó emberek osztályrésze lehet.

Igy látja ő a háborút, így örül és így kedélyeskedik. Az egész világ tudja már, hogy a kínaiak nem utonálló rablógyilkosok s még kevésbé szívnak már opiumot. Ha Isitaka Hiromatonak kicsivel több igazságérzete lenne, akkor megemlékezett volna arról is, hogy Japán látta el valamikor Kínát ezzel a kábítószerral. Van még más is amit nem lehet letagadni: hogy a kínai repülő hadtest fiatal és jól begyakorolt, nagyon intelligens emberekből áll. Ezzel szemben mindezt Hiromato úrra nem mondhatjuk.

Nem nehéz megmagyarázni és megérteni, amit Hiromato főhadnagy ír. De nehéz fölfogni az ő lel-

kivilágát. Hazáját Hiramoto egész egyszerűen képzeli el, sőt őszintén ír róla és emmiatt szilárdnak is tekinthetjük az ő meggyőződését, hogy a kínaiak egymást ölik s opiumot szívnak. Ez néki mind oly egyszerű és oly elihető.

Mindenkén oka az ő szörnyüségesség szempontja és szelleme. Végtelenül fegyelmezetti, a háborút annyira megszokott és természetesenek tartó agy az övé, hogy abból minden kapcsolatot az irgalommal, az emberi érzéssel kivesszett. Pedig ezt minden élő és gondolkodó lénynek magában kell hordania.

A vadsággal telt támadás néki csak, látogatást jelent. Nyílt város bombázása néki csak röpke remegést okoz. És mikor beesteledik ő szépen lefekszik és alszik. Egész szívemmel kívánom, hogy a világot ne árássa el az ilyen kultúra, az ilyen művészet és az ilyen vállás, ellenben szeretettel gondolok egy másik, udvariassággal, érzéssel és kedvességgel telt Japánra.

Vajjon Hiromato hazájának katonai szellemét képviseli? Más szó kell ide, hogy ezt a szellemet megnevezhessük. „Katonai” ez túl egyszerű, nagyon könnyű kiejteni, sőt kellemes hallani. Ez a szó ünnepelekre, zenére, szép egyenruhákra emlékeztet, fiatal katonákra, akik szalmában hálának. A katonai szellem, mintha csak a szép győzelmeket, fegyverszünetet és a tékét jelentené. Szükség van egy gyilkosságot, vért, erőszakot szemléltető szóra. Hiromato úr piciny remegésért romokban és vérben hagy maga mögött egy várost, az egész országot és a kezdetlegesség korába vet vissza egy magas civilizációt. A boldogság és a béke érzései megsemmisülnek.

Nemcsak, hogy nem hiszem, de tagadom, hogy Kína ilyen vak bosszút érdemelne. Még az Istennek sincs joga védtelen embereket büntetni és Japán nem isten. Japán is ugyanolyan — se jobb, se rosszabb, — mint akármelyik, más nemzet és nincs joga „támadó háborúnak” nevezett, gyilkosságokkal és gaztettekkel teli bosszúváltásra. Senkinek a világon nincs

joga, hogy más népek életére törjön. Ha erre a szellemre gondolok, úgy vélem, ez az egyedüli, amitől az emberiségnek óvakodnia kell.

Ez az egyedüli, ami megsemmisíthet minket, mert megöli a nagylelkűséget, a felebaráti szeretetet, a becsületet, a civilizációt. Megérthetünk minden elemi katasztrófát, a nyomor elviselhető, a nincstelenség is kibírható, de a kezdetleges, önző állatiasságot meg kell magunkban semmisítenünk.

A veszedelem azért oly nagy,

mert ez a szellem sok ezer év óta bennünk van. És meggyőződésem, hogy ma kevésbé vagyunk civilizáltak, mint azelőtt.

Tiltakozom. Szükségtelen és Japánra sem hasznos, de senki másra sem, hogy a fél világ túrje és szenvedje az emberiség eme legnagyobb veszedelmét. Jogunk van arra, hogy élvezzük, amit a dolgozó emberiség hosszú évszázadokon át alkotott — a civilizációt.

Fordította: Szőlősi Jenő

A halászati egyezmény

A napi sajtóban időről-időre szűkszavú jelentéseket olvashatunk a Szovjet Unió és Japán közötti vizályról a halászati kérdéssel kapcsolatban. Ezek a hírek hol eltűnnek, hol újból jelentkeznek és kevesen vannak, akik tudják, hogy tulajdonképpen miről van szó.

A japán kormány Portsmouthban szerződést kötött a cári kormánnyal és ebben a szerződésben az utóbbi kötelezte magát, hogy:

— „Egyességet köt a japán kormánnyal, a japán alatvalók halászati jogáról az orosz partmenti vizekben.”

Ezt a pontot a Japánok úgy értelmezték, hogy ez már a halászatra is jogot ad nekik, míg Moszkvában ma azt tartják, hogy ebből ez semmiféle módon nem következik. Hanem az engedély megadásának stb. egy másik megegyezés tárgyát kell képeznie. És ha így van, akkor mindkét szerződő félnek számolnia kell azzal, hogy a másik fél állja-e szavát és hogy az egymásközi viszony milyen lehetőségeket rejt magában.

A szovjet kormány szemére vetette Japánnak, hogy Mandzsúria katonai megszállásával az említett szerződést megszegte. Ezen kívül a japán kormány jótállt a keletkínai vasút vételára részleteinek pontos fizetéseért, aminek utolsó részletét a mandzsukói árnyékkormány tíz hónapja vonatkozókifizetni.

Miadezek alapján a szovjet kormány megengedhetetlennek tartja, hogy a szerződést megszegő fél a másiktól ne csak a szerződés betartását, hanem még ennél többet is követeljen és elutasította a japán kormánynak az új halászati egyezmény megkötésére vonatkozó indítványát, mindaddig, míg a keletkínai vasút árának utolsó részletét az ki nem fizeti.

De a szovjet kormány tudva, hogy az orosz partok mentén fogott halak a japán nép táplálkozásában fontos szerepet játszanak, azt indítványozta, hogy a szerződést ideiglenesen, egy évre hosszabbítsák meg. Ezzel a megszorítással, hogy az eddigi 380 szektorból, negyvenre hadászati okokból nem adnak halászati engedélyt.

Errre az ajánlatra Tokió a múlt év végén válaszolt. A válasza szerint Mandzsúria „független” állam, tehát nem az, ami a portszuti szerződés megkötésekor volt. Arra pedig, hogy a „független” állam tele van

Japán katonasággal: „Japánnak a mandzsukói kormánnyal kötött szerződés alapján joga van”. Litvinov azt felelte, hogy az „önálló” Mandzsukó éppen annak köszönheti létezését, hogy a japán katonaság oda betört és ott is maradt, vagyis a japán kormány igenis megszegte a portsznuti szerződést és a Szovjet Unió

„nem ismeri el Japán jogát, hogy az egyoldalúan határozza meg a szerződés ránézve kedvezőtlen pontjainak érvénytelenítését és a kedvező pontok hatályban maradását.”

A moszkvai japán nagykövet a további tárgyalások során azt igyekezett bebizonyítani, hogy nincs semmi kapcsolót a keletkínai vasút utolsó részletének fizetése és a halásznati szerződés között és hogy a két kérdést egymástól függetlenül kell tárgyalni. „De a japán kormány — mondotta Togó — jóakarótulag hozzáfog ezen kérdés mevizsgálásához is, ha Moszkva rögtön aláírja a nyolc évre szóló halásznati szerződést olyan formában, ahogy azt a japán kormány előterjesztette.”

A szovjet kormány ezt elvetette és Litvinov kijelentette, hogy a vasút vételárának fizetése nem függhet a halásznati szerződés ilyen vagy olyan fogalmazásától, mert azt minden föltétel nélkül teljesíteni kell. Ebből a szemszögből nézve a két kérdés között nincs is kapcsolat. De a kapcsolat abban áll, hogy a szerződést be nem tartó japán kormány nem követelheti a Szovjettől annak teljesítését, annál is inkább, mert az utóbbi egyetlen pontot sem szegett meg. Ha a kérdéseket egymásután kell rendezni, akkor a vasút fizetésén kell kezdeni, mert az a kérdés már tíz hónapos. Ha ez megtörténik a szovjet kormány kész a halásznati szerződés föltételeit a japán kormányhoz aláírás végett eljuttatni. Mint végső határidőt Moszkva november 10-ét jelölte meg.

Ez az időpont már régen elmúlt és a japán kormány még mindig nem fizetett.

Egy karácsony előtti hír szerint Tokióban mégis csak gondolkoznak Moszkva ajánlatán. Ez látszik abból, hogy a moszkvai japán nagykövet azt az ajánlatot tette a Szovjetnek, hogy az a hadásznati okoknál fogva megtagadott 40 szektor helyett kárpótlásul újakat jelöljön ki. egyúttal kérte Litvinovot, hogy a tárgyalások fonalát újév után megint vegyék föl. Az utóbbiba Litvinov beleegyezett.

A nemzetközi kérdések csomójában (a kínai háború, a Tokió-Berlin tengely) ez a látszatra nem nagyon lényeges kérdés egyre nagyobb fontosságúvá és egyre általánosabb érdekűvé válik.

SZAKÁCS GABOR

Keleti hangok

A távolkeleti Hongkongból újságot hozott a pósta: a „Vocsoj el Oriento” (Keleti Hangok) című hongkongi eszperantó újság novemberi számát. A kínai újságnak természetesen majdnem minden cikke a japán-kínai háborúval. mint Kínának legaktuálisabb kérdésével foglalkozik, élénk világot vet az ottani állapotokra és a

kínaiak felfogására. Ebből az újságból vettük az alábbi cikkeket, melyek — úgy véljük — érdeklük olvasóinkat.

★

Nemrég, amikor hadseregünk visszafoglalta a Sanszi tartományban lévő Fencsen városát, halott japán katonáknál két háborúellenes iratot találtak. Az egyiket „A bajtársakhoz” címezte a Japán

Proletárpárt Mezőgazdasági Szakcsoportja, a másik a „Hadrakelt katonáknak” szólt, s ezt 5 szer-
vezet írta alá, köztük az Összja-
pán Farmer-Unió, az Összjapán
Tengerész-Unió és mások! A két
felhívás szövege a következő:

1. „A bajtársakhoz”.

Mi már kezdettől fogva föltétle-
nül helytelenítettük a háborút.

Miért? Mert szilárdan hisszük:
nem kell külföldi hódításra töre-
kednünk, ha a belső társadalmi
rend még nem reformálódott.

Nos, hazánkban a polgárság és
birtokososztályi pártjai és szónokai
még uralkodó osztály maradnak,
s a hadvezetőség szövetkezik ve-
lük. Következésképpen bárhogyan
harcolunk is, a néptömegek élete
semmiképp sem javul.

Emlékezzetek vissza a mandzsuri-
rai harcok idejére.

Felhívtak bennünket, hogy véd-
jük a birodalom életszínvonalát,
dicsőítsük a birodalmi hadsereg
erejét, és szavatolták életszínvo-
nalunk emelkedését. De a háború
elmúltával miért adtak nekünk
csupán rengeteg „dicsőséges áldo-
zatot” és semmi mást?

Testvéreink, akiket így elámi-
tottak, életüket áldoztak értük. És
hátrahagyott hozzátartozóiknak
kárpótlásul miért csak nyomort és
késégsbeesést juttattak, de nem az
„életszínvonal emelkedését”?

Háború, háború... Valóban kik
gazdagodtak meg a háborúban?
Háború, háború... Ki tömte tele a
gyomrát a háború folytán? Mond-
játok meg. Feleljetek világosan!

Vajjon a Kína ellen most folyó
háború nem éppen ugyanolyan,
mint az 1931-iki?

Kiért és miért harcolunk való-
jában? Ha igaz, életünk javításá-
ért. Mi következik abból, hogy ki-
nai parasztok ellen harcolunk?

Mindenekelőtt el kell takarita-
nunk a belföldi szemtelen és zsar-
nok söpredéket!

Zuzzátok össze a szamurájok és
földbirtokosok monopóliumát! Buk-
tassátok meg a militaristákat! Va-
lósítsátok meg a társadalmi refor-

mot, mely biztosítja „életünk meg-
javítását”!

Talpra bajtársak!

2. „A hadrakelt katonákhoz”.

Micsoda nyomorúság és borza-
lom! Mi vérünket ontjuk és életün-
ket áldozzuk. De kinek az érde-
keit oltalmazzuk? A háború csak
a militaristák és pénzemberek zse-
beit duzzasztja!

Otthon az asszonyok és gyerme-
kek a nincstelenség és betegség
korbácsütései alatt nyögnek.

Kikért áldozta fel magát 200,000
halott és sebesült a mandzsuri
hadjárat alkalmával?

Vajjon nem azért áldozták fel
magukat, hogy megvalósítsák a ka-
tonai körök becsvágyát és a pénz-
emberek kizsákmányolási terveit?
Semmi szükségünk sincs arra,
hogy tovább is megtévesszenek
bennünket! Ha tovább tartana
becsvágyuk és kizsákmányolásuk,
sohasem érne véget a háború és a
pokoli nyomorúság. Vajjon a kínai
nép a mi ellenségünk? Nem!
Mindaddig, míg a katonai klikk
és pénzemberek abba nem hagyják
a hódítást, az igazságtalan hábo-
rút a kínai nép ellen addig
folyton a pusztulás szakadéka-
nak szélén állunk. A háborúban
való résztvétel nem jelent haza-
fiasságot. A valódi hazafiasság és
a valódi nemzeti eszme a néptö-
megek életének javítását követeli.
Nekünk csak a háború és a milita-
risták az ellenségeink és a nemzet
árulói, akik a néptömegek életét
megnyomorítják.

Azonnal szüntessétek meg a há-
borút! Tábornokok, adjátok visz-
sza katonáink életét”.

Láttam japán katonákat

Írta: Laj Sz. Ju.

Augusztus 16-án kora reggel
Tintan bajtárs azzal a hírrrel kel-
tett föl, hogy sok zsákmányt és
hadifoglyot hoztak megvizsgálás
és kikérdezés végett. Megörültem,
mert éppen ilyen munka kedvéért
hagytam ott Kantont és jöttem eb-
be a távoli kis városba. Gyorsan
megmosakodtam és azonnal a
helyszínre mentem.

Hozzáfogtam a munkához

Először a zsákmányolt holmikat vizsgáltam át futólag, aztán a foglyokat. Mikor beléptem a szobába, legtöbbjük alvást színlelt, néhányan aggódó tekintettel nézegettek rám. Mindenekelőtt a japán irodalom terén tett előmenetelemről és a mostani háborúról beszéltem nekik. Néhány kérdést intéztem hozzájuk előbbi életükre vonatkozóan. Hamarosan ők is érdeklődni kezdtek az én viszonyaimról, és még az alvók is fölkeltek. Barátságos csevegés fejlődött ki. Az egyik ösztönszerűleg így szólított fel: „Uram, most, hogy hallom az ön szavait, megértem, hogy a kínaiak jó emberek!” Földművesek és kereskedők voltak, akiket 8 jen és 50 szen havi szoldért küldtek Kínába gyilkolni. Majdnem mindannyiuknak voltak szülei, feleségük és gyermekei. Egyértelműen átkozták a háborút és azt kívánták, hogy minél hamarább haza térjenek.

Honnan jöttek? Ezt már jelentette a központi sajtóügynökség: „Az ellenséges csapatok, amelyek Szinsziéből nyugatra menetelnek, a 105-ik ezredhez tartoznak. Egész állományuk körülbelül 2000 ember. Szivonszámál, Jandzsásánnál és Vondzsapónál lévő hadseregünk állandó támadásától sokat szenvednek. Veszteségük 1500 halott, több mint 40 fogoly, 200 autó és sok lőszer.”

Időközben az egyik bajtárs közölte velem hogy a másik szobában egy fiatal japán intellektuél van, aki beszél angolul és tud kínaiul írni. Mutatott egy papírdarabot, amelyen ezt olvastam: „Nem akarok haza menni, jobban szeretnék itt dolgozni veletek . . . Háborús uszítóink egyszerű levelezőlapon hívtak a kaszárnyába. Havi 8 jen szoldért vásároltak meg, ellenben egy-egy lóért száznál is többet fizettek. Vajjon nem azt jelenti ez, hogy az emberek olcsóbbak az állatoknál? De mit csinál a mi Telauchi generálisunk? Naponta sört iszik, valcert táncol és jazz-zene mellett nőkkel mulat, miközben nekünk még rizsünk sincs. Mindennap fárasztó

meneteléseket végzünk egyik hegyről a másikra és harcolunk a kínai szabads csapatok ellen . . . Habár az ~~szarjány-varrottas~~ még sokakra hatással van (japán babona szerint ez megvédi viselőjének életét), rám kevesebb a hatása, mint egyetlen golyónak.”

Izgatottan rohantam az ellenséges táborból való bajtársamhoz. Rövid beszélgetés után ő épp oly izgatott lett, mint én és vidámap fölkel. Idezte több baloldali japán író nevét és kérdezte, hogy ismerem-e őket. Az elhunyt Kobavaai Takini kivételével valamennyit ismertem és Japánban való tartózkodásom alatt több-kevesébe megihitt viszonyban voltam velük. Később megtudtam, hogy a japán bajtárs a Japán Proletár Írók Uniójának és a sicokai fiók vezetőségének tagja. Írói álneve Okakuni O.

Mennyire meglepődtem, mikor megtudtam, hogy ő Okakuni O., aki a japán irodalom terén elég ismert személy. Valóban lehetséges, hogy ő az, aki most hadifogolyként előttem áll? Eleinte nem tudtam eloszlalni kételkedésemet, mert ő csak 23 éves és úgy gondoltam, hogy nem lehet ilyen fiatal a híres író.

Sajnos, már a törvényszékre kellett őt kísérnem és elfoglaltságom miatt nem lehettem jelen a kihallgatáson.

Este, mikor visszatértem a hivatalba, láttam, hogy hordszéken hever és Csán bajtárssal beszélget. Sok más bajtárs vette körül őket. Megtudtam, hogy sokat kibökkentett és kérte, hogy ne küldjék őt Hankauba, hanem felgyógyulása után hagyják itt dolgozni.

Mikor beszélgetésünk a japán katonák közti propagandát érintette, önként írt nekünk körlevelet, amely a következőképpen hangzik:

„Augusztus 2-ikától kezdve 4 napon át szakadatlanul harcoltunk. A testünk olyan lankadt volt, mint a gyapot.

A harc egyre dühödtebb lett. Szanaszét heverték mindentűtt baj-

társaink hullái. Itt a földi pokol!
Az autók porrá égték. A parancs bennünket előre hajtott. De hová ment ezredesünk, Gavakuchi? Honnan adta ki a parancsot? Senki sem tudta. Már beállt az éj. Nem jöttek segítő csapatok.

A sebekozta fájdalomtól elvesztettem eszméletemet.

A gyávák, a katonák árulói még idejekorán eltávoztak páncélos autókon.

Vajjon Jamasita és Gavakuchi ezredesek méltók a hadvezéri szerepre?

Ők maguk megfutamodtak, de nekünk azt parancsolták, hogy előremenjünk. Szörnyen undorodom az ilyen hitvány alakoktól!

Sanszi hegyes vidékén százszámra rothadnak a testvérek, a dicső harcosok hullái az esőben, vagy pedig a kutyák marták szét őket. Tudjátok-e ezt?

Augusztus 2-án Szinsziében elvesztettük a csatát. Vajjon akadnak-e, akik igyekeznek ezeknek a „nemzetvédőknek“ holttestét eltemetni?

Harcoló testvéreink! Más szemszögből nézzétek a világot. Nekem 13 seb volt a testemen, megis megmentett a kínai hadsereg. Könynyekig meghatott az az igaz barátság, melyet irántam tanúsítottak.

Reméljük, hogy ti magatok fogtok határozni.

Itt velünk nem úgy bánnak, mint hadifoglyokkal. Jövedeleteket természetesen szívosen látják. A kínai hadsereg melegen fogad benneteket!

Okakuni O, az augusztus 2-iki csatában a konisi különítményből megmenekült 40 harcos egyike.

Gyöngé gyertyavilágnál, a sebekozta fájdalom közepette folyékonyan írt a baltérdére helyezett noteszlapra.

Jöttek a sebesültvívők, s így nem tarthattuk őt többé magunk között. Kézszorítás-al és kölcsönös jókívánságokkal elbúcsúztunk egymástól.

Uj özvegyek a kocsmában.

— Hová járnak a japán nők —

A háború sok férfit ragadott el Japánból mindörökre vagy időlegesen. Nos, mit csinálnak az itt-hagyott nők a gyermekekkel és öregekkel? Némelyiküknek sikerült a család részére „jogszerű“ és bizonynyára elégtelen megélhetést találni, vagy fájdalmasan elősködik a rokonságnál, mások, mint az akitai parasztok s a kauszaki és az arakuai munkások özvegyei Tokióban és Tokió mellett bátran harcolnak a férjek hadbamenetele ellen, de vannak még sokan olyanok, akik minden segítség híján eladják magukat a kenyérért, noha már anyák. Ezt a jelenséget a japán kormány kínosan rejtgeti a világ előtt, de mi nem hunyhatunk szemet a különböző irányokból megnyilvánuló tény előtt. Az itt következő cikk egy japán ujságban jelent meg, s szerzője valószínűleg a fővárosi rendőrségnek egyik titkos rendőre.

★

Bementem egy kocsmába. Volt ott néhány pincérnő, akinek az arca, magatartása és még a ruhája és nyelve is fölöttébb elűtött attól, ami az ilyen helyen szokásos. Világosabban kifejezve: egész testükön érzett a falusi földszag és úgy látszott, hogy nincsenek szokva a városi élethez. Egyikük sem látszik okos és minden hájjal megkent pincérnőnek, aki gazdája arcáról olvassa le annak gondolatait. Többi között fölkellette figyelmemet az egyik, aki már régen túljutott az ifjúságon és akinek 2–3 gyermeke lehetett, vagy kelene lennie. Ráncos bőrével és bárgyu viselkedésével nem nyerheti meg gazdája kegyét, senki sem hívja és senki sem érdeklődik iránta. Búskomorság és egyedüllet tükröződik arcán. Ez valószínű csoda, — mondtam magamban. Sohasem láttam kocsmában ilyen „naiv“ pincérnőt sem ilyen rossz kiszolgálást. Kíváncsiságot hajtva odahívtam a nőt. De ő nincs tisztában a kiszolgálás fogalmával s azt sem tudja, miként

kell viselkedni másokkal szemben. Szájtátva bámul és ül, mint valami gipszfigura vagy kristálydarab. Ez Tokió csodája!

Végül mégis csak megindul köztünk a társalgás. Nagynehezen elmondja, hogy paraszttasszony, egy Ojacugi faluban lakó földműves felesége, amely falu csak húsz mérföldnyi távolságra van Tokiótól. Családjának kis művelt földje van, mely nem elég a megélhetésre. Az idén mégis elvittek a férjét katonának Kinába és nem egészen három hónap után egy tenyérnyi hamu alakjában kapta őt vissza. A két gyerek elárvult. az ő terhe megkétséghezódott. Egy földművesasszonynak a férj elvesztése annyit jelent, mint elveszteni a két kezét. És hozzá az adó és a háborús gabonaharácslás sem kímélte meg ezt az amúgyis nagy áldozatot hozó családot. A terhek nyomták és fojtogatták a nőt. Egyetlen kivezető út — eladni magát fehér rabszolgaként a városban . . .

Voltak a kocsmában trágaryasza-

gú lányok is, Tosijo és Kazuko nevezetűek. Mindkettőnek apját el sodorta a háború forgataga, s a könyörtelen élet a nagyvárosba hajtotta őket. De egy gyár sem ad nekik munkahelyet, a szállodák és éttermek pedig a városi lányokat favorizálják. Csak kocsmák vagy kávéház — félig nyilvános bordélyház — nyitja meg előttük ajtaját a prosztitúció gyakorló helyéül.

Később egymásután végigjártam sok lebujszobákat, éttermet és kávéházat. Menyköbe is, majdnem mindenütt találtam két vagy három földszagút. Még a „Fehér Palotában”, Tokió egyik lelegegánsabb kávéházában sem hiányzottak az ilyen „szánalomraméltó”. bár aránylag szép „árúk”. A „szánalomraméltó” szót használtam, de kétségkívül nem szánalomból és nem is rokonszenvből fogadják fel őket, hanem azért, mert ezeket a naiv nőket olcsón vásárolhatják és tetszésük szerint kizsákmányolhatják

(fordította: Salamon Frigyes)

*****

Levél egy japán költőhöz

Levele mélyen megrendített. Sem jellege, sem tartalma nincs összhangban Japán szellemével, amelyet az Ön műveiben tanultam megcsodálni és amelyet megszerettem, hála az Önnel való személyes kapcsolatnak. Elszomorító végiggondolni, hogy a kollektív katonai szellem szenvedélye teremtő művészeket is meghódíthat, ha alkalom nyílik, s hogy egy igaz értelmiségi jelenség oda juthat, hogy tulajdon emberméltóságát és igazát feláldozza a háború sötét isteneinek oltárán.

Úgy tűnt, hogy egyetért velem a vérontás elítélésében, amelyet egy másik támadó állam idézett fel, de Japán halálos támadó háborúját a kínai népmilliók ellen más szemszögből bírálják el. Valóban, a megítélés elveken kell nyugodjék és semmiféle különleges kifogás nem változtathatja meg a tényt, hogy Japán megsértett minden erkölcsi törvényt, amelyeken a civilizáció nyugszik, amikor ráerőszakolja a kínaiakra a véres háborút a Nyugat halálos metódusai szerint. Ön kiemeli, hogy Japán különleges helyzetben van, ugyanakkor elfelejti, hogy ilyen helyzet minden háború ürügyétől található. A háború vallásos-lelkületű kovácsai meg vannak győződve róla, hogy a háború

borzalmai mindig érdemesek különös indokolásokra, ezért soha sem mulasztják el, hogy szövetséget kössenek az istenséggel, hogy bűnbocsánat malasztja mentse őket a kínok és pusztítások angróüzlete miatt.

És mégis, ellenére a nagyszámú gyengének és ingadozóknak, az emberiség mindig hitt az eredendő erkölcsi-társadalmi építményben.

Őn a borzalmas, de az ázsiai kontinensen születendő új világ kiépítésében múlthatatlanul szükséges eszközökről beszél (feltételezem, hogy ez kínai asszonyok és gyermekek bombázását, templomaik megsemmisítését, egyetemeik elpusztítását jelenti, hogy ilyen módon őriztessék meg Kína Ázsia számára).

Őn az emberiség részére felállít egy cselekvési irányvonalat, amely nyilván az állatvilágban sem elkerülhetetlen és amely nem felel meg a Keletnek, bármilyen legyen pillanatnyi helyzete. Az ön Ázsiája koponyák hegyén emelkedik.

Hittem, amint azt ön joggal kiemeli, Ázsia küldetésében, de soha álmodni sem álmodtam, hogy ez a küldetés azonos azokkal az eseményekkel, amelyek olyanok, mint amilyenek Tamerlan szívét vitték vérontásaiban. Amikor a Japánban tartott előadásaimban tiltakoztam a nyugatosság ellen, összehasonlítottam bizonyos európai nemzetek habzsoló hatalmi törekvéseit a tökéletesség ideáljával, amelyet Buddha és Krisztus terjesztett, a kultúra és testvériesség örökségével, amely az európai és a többi civilizációt szülte. Úgy éreztem, hogy feladatom őrizni a Bushido-földjét, a művészet és heroikus hagyományok országát a tudományos elvadultság ellen, amelynek a Nyugat áldozata lett. Ami tehetetlen tömegeket kannibáлизmusba hajszolt, nem kell, hogy utánozza egy férfias nemzet újjászületésében, sokat ígérő jövőjében. Az „Ázsia az ázsiaiaké“ elv, amelyet ön levelében túlzottan magasztal, a legrosszabb európai tulajdonságokat tartalmazza, azokat, amelyeket én elvetek, de nincs benne elv, amely elválaszthatatlanul egy jobb emberiség reményéhez fűződne és amely egyesítené a népeket a romboló, politikai szét-daraboltságok fölött.

Nevettem, amikor nemrégén egy politikus Tokióban kijelentette: „Japán katonai szövetségének Olaszországgal és Németországgal mély lelki és erkölcsi okai vannak, amelyek nem rejtenek magukban semmiféle anyagi jelentőséget.“

Helyes! De komikus a művészt és gondolkodót látni, hogyan fogadja a jellegzetes érzéseket, amelyek a militarista szemléletet spiritualis kihívásokká változtatják.

Mi több a háborús bolondéria kritikus óraiban a Nyugaton is találni nagy szellemeket, akik szavukat felemelik a nyüzsgés fölé az emberiség nevében és akik dacolnak azokkal akiknek üzlet a háború: ezek a férfiak szenvedtek, de sohasem árulták el a nép tudatát, amelyet képviseltek. Ázsia nem lesz azzá, amivé

ebben az értelemben a Nyugat lett, ha ilyen férfiakat fog követni.

Hiszem, hogy Japánban vannak még ilyen szellemek, de az újságoknak el kell tűnni, ha nem utánozzák a militarista főnökök hangját és ha nem dicsérik őket. Napjaink egyik legveszedelmesebb jele, az értelmiségiek árulása, amiről a nagy francia író szolt az európai háború után.

Őn a japán szegények gazdaságáról beszél, az ő néma áldozatokról és szenvedéseikről és büszkélkedik avval a ténnyel, hogy ezek a patétikus áldozatok szolgálnak a szomszéd nép elpusztítására és tűzhelyeik feldúlására.

Tudom, hogy a propaganda művészet lett és hogy ennek következtében a nemdemokratikus országoknak csaknem lehetetlen ellentállni a méregadagoknak, amelyeket óráról-órára befecskendeznek, mégis remélni lehetett volna, hogy legalább az értelmiségiek megőrzik függetlenségüket.

De nem így történt; a meghamisított érvek mögött rejtőzik a kifícamodott nacionalizmus, amely kényszeríti a mai intellektueket, hogy dicsekedjenek ideológiájukkal, amely kényszerítő eszközökkel hajtja a tömegeket a halálba.

Jól ismertem az ön népét és lehetetlen hinnem, hogy e nép önakaratából vesz részt a szervezett mérgezésben: ópiummal és kókaínnal kábítja el a kínai férfiakat és asszonyokat és ezt az ön népe nem tudná.

A japán kultúra képviselői azonban Japánban erre törek-szenek, de azoknak kárára, akik az emberpusztítás roppant orga-nizációjának zsákmányává lesznek. Az erőszakos mérgezés bizonyítékai Mandzsúriában és Kínában támaszt kapnak meg-dönthetetlen tényekben. Egy tiltakozó szó sem hangzott el Japán-ban, még költők részéről sem.

Az önök intellektueljeinek szellemi állapotát vázolva csep-pet sem lepődöm meg, hogy a japán kormány megengedi a sza-bad véleménynyilvánítást. Remélem, lassanként meg fognak csömörlení szabadságtól.

És dacára az ön tanácsának, amelyet a japán művészeknek adott, nem tűnik szükségesnek, hogy menekülni kell ettől a sza-badságtól és visszahúzódni a csigaházba és kéjelegni a töpren-gés önkívületében valamiféle gazdagreményű jövőben.

Nem fogadhatom el a művésznek lelkiismeretétől elválaszt-ható művészi funkcióját.

Szerencsétlenségre a másik világ gyáva és nem merészeli ezt elítélni a borzalom miatt, ami jövőjét fenyegeti, ezért szabad-jára engedi a gonosztevőket, hogy kényükre-kedvükre elrondtít-sák a történelmet, elpusztítja ugyanakkor a jövőre irányuló tekintélyüket.

De idővel az ilyen büntetlenség megelőzi az összeomlást,

mert a betegség, amely nem lel gyógyírra, fájdalom nélkül is lassan pusztít.

Mély fájdalommal fordulok az ön népéhez.

Levele mély sebet ejtett rajtam.

Tudom, jönni fog a nap, amikor az ön népe teljesen ki fog ábrándulni, de évszázados munkára lesz szükség, hogy eltakarítsák a romokat a civilizációról, amelyet elpusztítanak örült hadfiak. A nép akkor meg fogja érteni, hogy ez a támadás Kína ellen kapcsolatban van minden nagy érzés elpusztításával Japánban, pusztulással, amely kegyetlen erővel robog előre.

Kína győzhetetlen! Az ő civilizációja csodálatos erőket fejt ki Csang-Kai-Sek vezérlete alatt és hála a nép hűségének, amely egységes, mint soha eddig nem volt, Kína új életét most vívja csatázva.

Kína bátran tartja magát, annak ellenére, hogy gigantikus háború fojtja, amelyre nem készült fel.

Pillanatnyi sikertelenség most már soha meg nem törheti felébredt szellemét.

Kína erkölcsi erejét veti szembe Japán katonai tudományával, amely jelentőségében egészen nyugatias.

Ma inkább, mint valaha, megértem a bátor japán költőnek Okakara Kakuzo-nak rajongását, amikor azt mondta nekem: Kína lelke nagy!

Fájdalmas, hogy Japán számolhatatlan szörnyűségeket művel, a kínai művészet ősi és pótolhatatlan kínai intézményeivel, békés otthonokkal, amelyek agyonégetve, megkínózva és feldúlva elpusztulnak.

Reméljük mégis, hogy a japán és kínai nép a közeljövőben utat találnak egymáshoz és kitörlik a mult keserű emlékeit.

Az igazi ázsiai emberség újjá fog születni.

Higyjük, hogy a költők dalolni fognak és hinni fognak az emberi sorsban, amely nem engedi meg a testvérháborúk „tudományos földözését.”

RABINDRANATH TAGORE

Fordította: *Fekete Béla*

A japán katonai köröknek Kína elleni hódító háborúja nemcsak a kínai hanem a japán népnek is mérhetetlen szenvedést okozott. Ezért a haladó és békeszerető japánok a mi állhatatos ellenállásunkkal egyértelműen, minden elnyomás ellenére erélyesen szembeszállnak a harcias militaristákkal és követelik a háboru azonnali megszüntetését. Mozgalmuk még a Kínában harcoló japán hadseregbe is behatolt és már ered-

ményt ért el. A legnevezetesebbek a következők: 1) Szoochovban 2000 japán katona fellázadt; 2) Sanghájban japán katonák polgári ruhában gyakran menekülnek idegen engedményes területre; 3) a Bias öböl közelében tengerészek felgyújtották hadihajójukat; 4) a déli és északi harctereken a katonák közt sok öngyilkosság történt és 5) a hadseregben minduntalan sok háborúellenes pamflet és röpirat található.